

Αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης του 2020 για τα δικαιώματα ιθαγένειας της ΕΕ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

15 Δεκεμβρίου 2020

Η Επιτροπή διεξήγαγε δημόσια διαβούλευση για τα δικαιώματα ιθαγένειας της ΕΕ μεταξύ Ιουλίου και Οκτωβρίου 2020, η οποία, σε συνδυασμό με το Ευρωβαρόμετρο σχετικά με την ιθαγένεια της ΕΕ και τη δημοκρατία, τροφοδοτεί με στοιχεία την έκθεση του 2020 σχετικά με την ιθαγένεια της ΕΕ. Η διαβούλευση συγκέντρωσε 343 απαντήσεις από 26 κράτη μέλη της ΕΕ και το ΗΒ¹. Επιπλέον, υποβλήθηκαν 23 έγγραφα θέσης από ενδιαφερόμενα μέρη, κατά κύριο λόγο από την κοινωνία των πολιτών. Έτσι, τα αποτελέσματα που συνοψίζονται κατωτέρω δεν μπορούν να εφαρμοστούν γενικά στον πληθυσμό της ΕΕ, αλλά μάλλον εξυπηρετούν στο να αποκτηθούν ενδελεχείς πληροφορίες. Το σύνολο των συνεισφορών αναλύθηκε προκειμένου να αποσαφηνιστεί ο τρόπος με τον οποίο τα δικαιώματα ιθαγένειας της ΕΕ γίνονται κατανοητά, ασκούνται και βιώνονται στην πράξη. Το παρόν πληροφοριακό δελτίο υπογραμμίζει τα κύρια ευρήματα, τα οποία μπορούν να μελετηθούν περαιτέρω μέσω της έκθεσης σχετικά με τη δημόσια διαβούλευση του 2020 για τα δικαιώματα ιθαγένειας της ΕΕ.

Άσκηση των δικαιωμάτων ιθαγένειας της ΕΕ

Προκειμένου να ασκούν τα δικαιώματά τους, οι πολίτες πρέπει να γνωρίζουν την ύπαρξή τους. Περισσότερο από το 60%, 167 συμμετέχοντες έκριναν ότι δεν καταβάλλονται μεγάλες προσπάθειες ώστε οι πολίτες της ΕΕ να ενημερώνονται σχετικά με τα δικαιώματά τους που αφορούν την ιθαγένεια της ΕΕ. Ορισμένοι πληροφοριακοί δικτυακοί τόποι, όπως το «Eurora», είναι ευρέως γνωστοί αλλά συνολικά οι συμμετέχοντες στη διαβούλευση έκριναν ότι υπάρχουν υπερβολικά πολλοί επιμέρους δικτυακοί τόποι και ότι χρειάζεται κάποια ενοποίηση.

Περισσότερο από το 75%, 202 συμμετέχοντες θα θεωρούσαν χρήσιμο να μπορούν να επικοινωνούν με μια συγκεκριμένη αρχή σε εθνικό επίπεδο, η οποία θα τους στήριζε κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους που αφορούν την ιθαγένεια της ΕΕ.

Στην ερώτηση σχετικά με το τι περιορίζει την πρόσβαση των πολιτών στα δικαιώματά τους όσον αφορά την ευρωπαϊκή ιθαγένεια, οι συμμετέχοντες ανέφεραν το ψηφιακό χάσμα, την έλλειψη δικτυακών τόπων με σαφείς πληροφορίες και την ανεπαρκή αγωγή του πολίτη στα σχολεία ολόκληρης της ΕΕ.

Η Civil Society Europe εισηγείται ότι πληροφορίες «πρέπει να παρέχονται σε σχολεία, χώρους εργασίας και οργανισμούς που σχετίζονται με την εργασία, σε δομές υγειονομικής περίθαλψης, ταξιδιωτικά πρακτορεία, καθώς και μέσω ενώσεων που παρέχουν υπηρεσίες στους πολίτες ή σε χώρους όπου διεξάγονται δραστηριότητες εκπαίδευσης, αναψυχής και αθλητισμού κλπ., ώστε να προσεγγίζεται ο μέγιστος δυνατός αριθμός ανθρώπων εκεί όπου βρίσκονται».

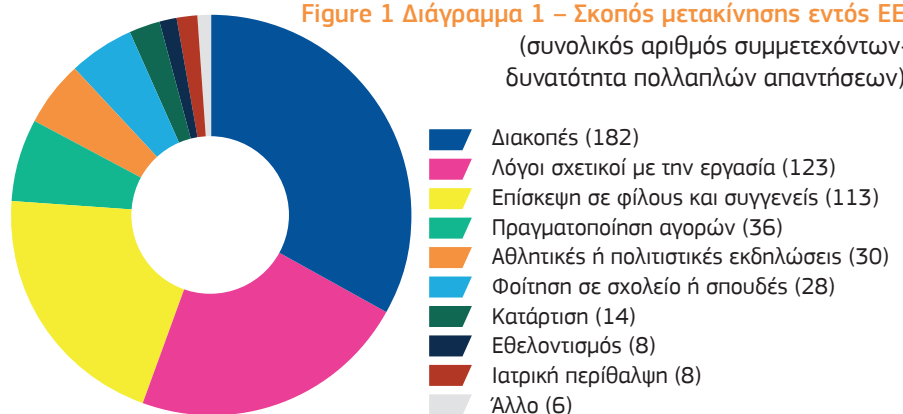
Το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της ΕΕ

Το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας συγκαταλέγεται στις βασικές θεμελιώδεις αρχές της ενιαίας αγοράς της ΕΕ. Κάθε πολίτης της ΕΕ που ταξιδεύει σε άλλη χώρα της ΕΕ ασκεί το θεμελιώδες αυτό δικαίωμα της ιθαγένειας της ΕΕ.

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι κύριοι λόγοι μετακίνησής τους εντός της ΕΕ ήταν οι διακοπές, ακολουθούμενοι από τους λόγους εργασίας ή επίσκεψης σε φίλους και συγγενείς.

43 συμμετέχοντες ανέφεραν ότι έχουν αντιμετωπίσει κάποια μορφή διάκριση κατά την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας.

Figure 1 Διάγραμμα 1 – Σκοπός μετακίνησης εντός ΕΕ (συνολικός αριθμός συμμετεχόντων· δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων)

Πηγή: Έρευνα ΕΕ, Δημόσια διαβούλευση του 2020 για τα δικαιώματα ιθαγένειας της ΕΕ. Σημείωση: αριθμός παρατηρήσεων: 240

¹ Οι απαντήσεις του ΗΒ αναλύθηκαν ξεχωριστά.

Το δικαίωμα διαμονής σε άλλο κράτος μέλος

«Θα ήθελα πολύ να είχα ακριβείς πληροφορίες σχετικά με το πόσο καιρό μπορώ να μείνω [στη χώρα] χωρίς να δηλωθώ, πού μπορώ να δηλωθώ και ειδικότερα σαφέστερες πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη», ανέφερε ένας πολίτης της ΕΕ.

28

συμμετέχοντες δηλώνουν ότι αντιμετώπισαν κάποια μορφή διάκριση λόγω της ιθαγένειάς τους κατά τη δι-αμονή τους σε άλλο κράτος μέλος.

Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, οι πολίτες της ΕΕ έχουν το δικαίωμα να διαμείνουν σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από τη χώρα της ιθαγένειάς τους. Το ήμισυ των συμμετεχόντων έχουν διαμείνει στο παρελθόν σε άλλη χώρα της ΕΕ για διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών.

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων ανέφερε ότι έχουν ζήσει σε άλλο κράτος μέλος για λόγους εργασίας, καθώς και για εκπαίδευση/κατάρτιση και εθελοντισμό.

Πριν από τη μετακίνηση σε άλλο κράτος μέλος, ως συνηθέστερες και πιο χρήσιμες πηγές πληροφόρησης θεωρούνται οι προσωπικές επαφές, η διαδικτυακή πληροφόρηση και τα γραφεία εξυπηρέτησης (help desks) στη χώρα αναχώρησης.

Οι πολίτες της ΕΕ θα ήθελαν συχνά να έχουν ενημερωθεί καλύτερα πριν από τη μετακίνησή τους για ζητήματα όπως οι κοινωνικές παροχές, η ασφάλιση υγείας και η δήλωση διαμονής. Το διάγραμμα 2 απαριθμεί τα μέτρα στήριξης που κρίνονται ως πολύ χρήσιμα από τους μετακινούμενους πολίτες της ΕΕ.

28 πολίτες δηλώνουν ότι αντιμετώπισε κάποια μορφή διάκριση λόγω της ιθαγένειάς τους κατά τη διαμονή τους σε άλλο κράτος μέλος. Αυτό περιελάμβανε συναλλαγές με τράπεζες, αρχές και ιδιοκτήτες ακινήτων, οι οποίοι, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, τους συμπεριφέρθηκαν διαφορετικά απ' ό,τι θα συμπεριφέρονταν σε υπηκόους της χώρας.

Διάγραμμα 2 – Μέτρα στήριξης και η χρησιμότητά τους για τη μετακίνηση σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ (αριθμός των συμμετεχόντων που απάντησαν «Πολύ χρήσιμα» ή «Αρκετά χρήσιμα»)

Μέτρα στήριξης	Κρίθηκαν «πολύ χρήσιμα» ή «αρκετά χρήσιμα» από συμμετέχοντες οι οποίοι:	
	Έχουν ζήσει σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών στο παρελθόν (135 συμμετέχοντες)	Δεν έχουν ζήσει σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών στο παρελθόν (136 συμμετέχοντες)
1. Εκδήλωση υποδοχής που διοργανώνεται σε τοπικό επίπεδο ή επίπεδο κοινότητας	99	108
2. Συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης, σεμινάρια επί συγκεκριμένων εργασιών και δεξιοτήτων	94	111
3. Κοινωνικές εκδηλώσεις με ντόπιους ή άλλους μετακινούμενους πολίτες της ΕΕ για την ανταλλαγή εμπειριών	103	98
4. Επιγραμμική πλατφόρμα για τη λήψη και ανταλλαγή πληροφοριών	118	120
5. Εθνικός δικτυακός τόπος που εξηγεί τα δικαιώματα των μετακινούμενων πολιτών της ΕΕ σε εθνικό πλαίσιο	111	114
6. Ένα πανευρωπαϊκό online σύστημα ταυτοποίησης για σκοπούς ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (eGovernment)	103	102
7. Μαθήματα γλώσσας	117	115
8. Άλλο	12	10

Πηγή: Έρευνα ΕΕ, Δημόσια διαβούλευση του 2020 για τα δικαιώματα ιθαγένειας της ΕΕ.

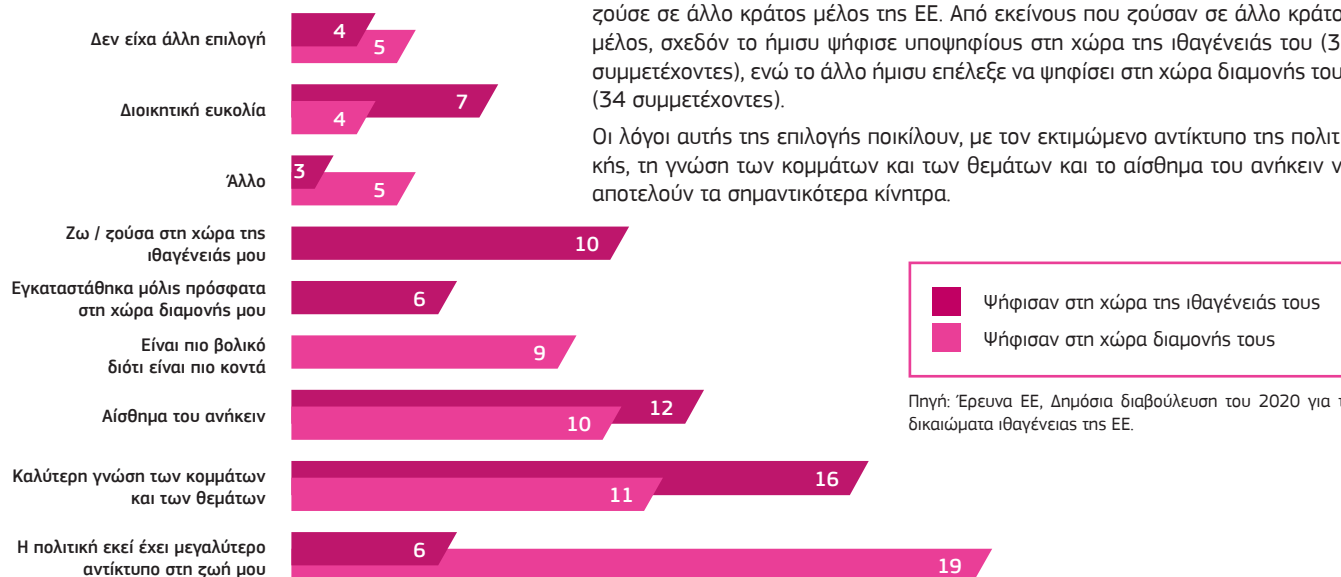
Επιπλέον, οι συμμετέχοντες τόνισαν τις δυνατότητες για:

- Ένα πανευρωπαϊκό online σύστημα ταυτοποίησης για σκοπούς ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (eGovernment)
- Δικτυακούς τόπους σε εθνικό επίπεδο όπου θα αποσαφηνίζονται τα δικαιώματά τους

Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι

Οι μετακινούμενοι πολίτες της ΕΕ έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις ευρωεκλογές στη χώρα διαμονής τους υπό τους ίδιους όρους με εκείνους των υπηκόων της χώρας. Οι μετακινούμενοι πολίτες της ΕΕ διατηρούν επίσης το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις τοπικές εκλογές του κράτους μέλους στο οποίο διαμένουν.

Διάγραμμα 3 – Λόγοι για τους οποίους οι συμμετέχοντες ψηφίζουν στις εκλογές στη χώρα διαμονής τους έναντι της χώρας ιθαγένειάς τους (αριθμός συμμετεχόντων)

Το 85% των συμμετεχόντων ψήφισαν στις τελευταίες ευρωεκλογές του 2019. Σχεδόν το 70% από αυτούς ζούσαν στη χώρα καταγωγής τους και το ένα τρίτο ζούσε σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. Από εκείνους που ζούσαν σε άλλο κράτος μέλος, σχεδόν το ήμισυ ψήφισε υποψηφίους στη χώρα της ιθαγένειάς του (39 συμμετέχοντες), ενώ το άλλο ήμισυ επέλεξε να ψηφίσει στη χώρα διαμονής τους (34 συμμετέχοντες).

Οι λόγοι αυτής της επιλογής ποικίλουν, με τον εκτιμώμενο αντίκτυπο της πολιτικής, τη γνώση των κομμάτων και των θεμάτων και το αίσθημα του ανήκειν να αποτελούν τα σημαντικότερα κίνητρα.

Η ηλεκτρονική ή διαδικτυακή ψηφοφορία θεωρήθηκε βολική και ευκολότερη από άποψη πρόσβασης για τους πολίτες στο εξωτερικό. Ωστόσο, η πιθανότητα απάτης, η χειραγώγηση της ψήφου και οι κυβερνοεπιθέσεις αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες ως οι κύριες ανησυχίες τους (επιλέχθηκαν από 173 και 161 συμμετέχοντες). Ωστόσο, για τους 120 (το 46% των συμμετεχόντων), οι προβληματισμοί αυτοί υπερτερούν των πλεονεκτημάτων της ηλεκτρονικής ή διαδικτυακής ψηφοφορίας, ενώ οι 86 πίστευαν το αντίθετο.

Περισσότεροι από το ήμισυ των συμμετεχόντων στηρίζουν την επιστολική ψηφοφορία. Για όσους δεν τη στηρίζουν, οι ανησυχίες τους αφορούσαν τυχόν απάτη και χειραγώγηση, καθώς και έλλειψη εμπιστοσύνης στην ορθή λειτουργία των ταχυδρομικών υπηρεσιών. Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, με υψηλότερα επίπεδα αποδοχής στις χώρες όπου εφαρμόζεται ήδη η επιστολική ψήφος σε κάθε βαθμίδα του εκλογικού συστήματος.

Το δικαίωμα σε προξενική προστασία

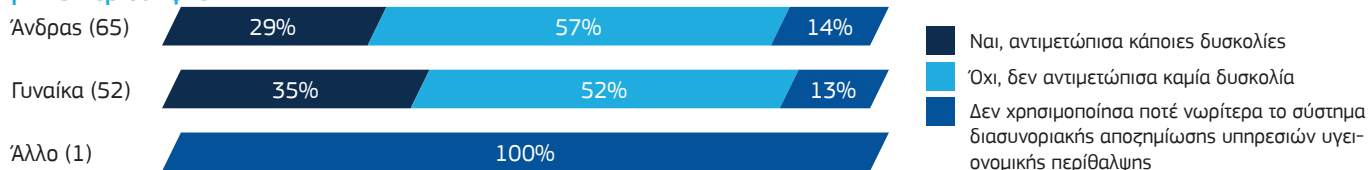
Στο πλαίσιο των δικαιωμάτων τους όσον αφορά την ιθαγένεια της ΕΕ, οι πολίτες της ΕΕ δικαιούνται να ζητούν βοήθεια από την πρεσβεία ή προξενείο οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους της ΕΕ, εφόσον βρίσκονται σε κατάσταση στην οποία χρειάζονται βοήθεια εκτός ΕΕ και δεν μπορούν να τη λάβουν αποτελεσματικά από την πρεσβεία ή προξενείο του δικού τους κράτους μέλους.

Σχεδόν το ένα τέταρτο των συμμετεχόντων έχουν ταξιδέψει σε χώρα εκτός ΕΕ όπου η χώρα της ιθαγένειάς τους δεν διατηρεί πρεσβεία ή προξενείο. Από αυτό το 24%, το 13% έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους για προξενική προστασία κατά κύριο λόγο μετά από απώλεια ταξιδιωτικών εγγράφων. Συνολικά, οι συμμετέχοντες έκριναν ότι αυτή η υποστήριξη θα μπορούσε να αναπτυχθεί και να προαχθεί περαιτέρω. Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι οι αντιπροσωπείες της ΕΕ πρέπει να λάβουν έναν ενεργότερο ρόλο στην υποστήριξη των πλημμελώς εκπροσωπούμενων πολιτών της ΕΕ, ειδικά όταν πρόκειται για απομάκρυνση και επαναπατρισμό πολιτών της ΕΕ, έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων σε περιπτώσεις εκτάκτου ανάγκης και στήριξη των πολιτών της ΕΕ που έχουν πέσει θύματα εγκληματικής ενέργειας ή έχουν συλληφθεί.

Απλούστευση της κινητικότητας και της ζωής στην Ευρώπη

Μολονότι η Επιτροπή θα παράσχει στους πολίτες ενισχυμένα εργαλεία για την προστασία της υγείας τους μέσω του νέου προγράμματος EU4Health, οι πολίτες της ΕΕ επωφελούνται ήδη από διάφορες διασυνοριακές οδηγίες. Για παράδειγμα, οι πολίτες της ΕΕ έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης σε οποιοδήποτε κράτος μέλος και δικαίωμα αποζημίωσης για θεραπεία από την ασφάλισή τους στη χώρα διαμονής τους. Παρόλο που οι πολίτες της ΕΕ χρησιμοποιούν συχνά ιατρικές υπηρεσίες στο εξωτερικό, υπάρχει περιορισμένη μόνο εμπειρία όσον αφορά τη διασυνοριακή αποζημίωση για υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.

Διάγραμμα 4 – Εμπειρία και δυσκολίες κατά τη χρήση του συστήματος διασυνοριακής αποζημίωσης υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης

Πηγή: Έρευνα ΕΕ, Δημόσια διαβούλευση του 2020 για τα δικαιώματα ιθαγένειας της ΕΕ. Σημείωση: αριθμός παρατηρήσεων: 240

49 συμμετέχοντες έζησαν σε ένα κράτος μέλος και εργάστηκαν σε άλλο. Για μόλις πάνω από το 25% από αυτούς, αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη διπλή φορολόγηση, ενώ το 39% απαλλάσσονταν από τη φορολογία στη χώρα διαμονής. Η εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων αποδείχθηκε περισσότερο επαχθής στην χώρα διαμονής (57%) απ' ό,τι στη χώρα εργασίας (38%). Ο μόνος συμμετέχων που θεώρησε την όλη διαδικασία πολύ εύκολη, ανέφερε ότι είχε προσλάβει φορολογικό σύμβουλο.

Ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19

Ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 είναι εκτεταμένος και οι αντιδράσεις με σκοπό τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας και της οικονομίας ήταν γρήγορες. Ταυτόχρονα, οι προκλήσεις παραμένουν. Σύμφωνα με την European Citizen Action Service, «οι μετακινούμενοι πολίτες της ΕΕ έχουν αντιμετωπίσει άνευ προηγουμένου εμπόδια ως αποτέλεσμα της εξελισσόμενης πανδημίας COVID-19».

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, μόνο οι 73 συμμετέχοντες διέμειναν σε κράτος μέλος διαφορετικό από τη χώρα της ιθαγένειάς τους ή ξαφνιάστηκαν από την πανδημία COVID-19 ενόσω ταξίδευαν σε άλλη χώρα της ΕΕ. Περίπου οι 50 συμμετέχοντες δεν είχαν καμία δυσκολία πρόσβασης σε πληροφορίες σε γλώσσα που μπορούσαν να κατανοήσουν σχετικά με τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν ή τη δυνατότητα να ταξιδέψουν.

Όσον αφορά τα μέτρα που ελήφθησαν σε εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, είχατε δυσκολίες πρόσβασης σε οτιδήποτε από τα ακόλουθα ενόσω βρισκόσαστε σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ;	Ναι, συνά-ντησα δυσκολίες	Όχι, δεν συνά-ντησα καθόλου δυσκολίες	Άνευ αντι-κει-μέ-νου	Δεν γνω-ρίζω	Αριθμός απαντή-σεων
1. Απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την πανδημία και τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν σε γλώσσα που κατανοείτε	19%	70%	10%	1%	73
2. Απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση στα σύνορα της χώρας διαμονής σας ή της χώρας μέσω της οποίας ταξιδεύατε σε γλώσσα που κατανοείτε	29%	64%	5%	1%	73
3. Προσπάθειες επαναπατριsmού προκειμένου να επιστρέψετε στη χώρα σας με ασφάλεια	12%	16%	66%	5%	73
4. Απαραίτητα έγγραφα από τη χώρα της ιθαγένειάς σας (όπως ανανεωμένα έγγραφα ταυτότητας)	16%	26%	52%	5%	73
5. Απαραίτητα έγγραφα από τη χώρα της ιθαγένειάς σας (όπως έγγραφα παραμονής ή θεωρήσεις για μέλη της οικογένειας προερχόμενα από χώρες εκτός ΕΕ)	15%	22%	56%	7%	73
6. Ειδική στήριξη για υγειονομική περίθαλψη	18%	32%	48%	3%	73
7. Άλλη ειδική στήριξη, όπως παιδική φροντίδα για βασικούς εργαζόμενους	6%	15%	72%	7%	72
8. Άλλο	14%	9%	58%	19%	43

Συνολικά, οι 184 (το 70%) των συμμετεχόντων ένιωθαν καλά πληροφορημένοι σχετικά με την κατάσταση και οι 176 (67%) μπορούσαν να βρουν τις πληροφορίες που χρειαζόνταν σχετικά με την πανδημία μέσω των εθνικών και ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων ή των μέσων ενημέρωσης. Ωστόσο, για 117 (το 47%) των συμμετεχόντων, τα μέσα ενημέρωσης δεν παρείχαν χρήσιμες πληροφορίες.

Συμπέρασμα

Η ιθαγένεια της ΕΕ, ένα μοναδικό νομικό καθεστώς, είναι ένα από τα πιο σημαντικά επιτεύγματα του ευρωπαϊκού σχεδίου. Η πρακτική άσκηση των δικαιωμάτων διασυνοριακά, όπως το δικαίωμα ψήφου, φοίτησης, εργασίας ή διαμονής σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, επηρεάζει την καθημερινότητα όλων των Ευρωπαίων και η προστασία και προαγωγή των εν λόγω δικαιωμάτων έχει ιδιαίτερη σημασία για το έργο της Επιτροπής. Η πανδημία COVID-19 έχει καταδείξει ακόμη περισσότερο τη σημασία των δικαιωμάτων ιθαγένειας της ΕΕ.

Η εν λόγω διαβούλευση παρείχε στην Επιτροπή πολύτιμες γνώσεις κατά την προσπάθειά της να εξασφαλίσει συγκεκριμένα οφέλη στους πολίτες της ΕΕ σε ό,τι αφορά την άσκηση των δικαιωμάτων τους που απορρέουν από την ιθαγένεια της ΕΕ.